

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/25/2021
Identifikačné číslo spisu:	8418202409
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8418202409.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ R. A., nar. XX. augusta XXXX, A. XXXX/X, P., 2/ P. A., nar. XX. novembra XXXX, A. XXXX/X, P., 3/ P. A. E., nar. X. novembra XXXX, A. XXXX/X, P., všetci zastúpení: Advokátska kancelária JUDr. Ladislav Jančí, s. r. o., so sídlom Dončova 1451/21, Ružomberok, IČO: 36 862 304, proti žalovaným: 1/ E.. H.Q., nar. XX. júna XXXX, Q. XXX/XX, U., 2/ PROMEDA s.r.o., so sídlom Tatranská 552/44, Huncovce, IČO: 36 517 224, obidvaja zastúpení advokátom: JUDr. Dávid Hoffman, Hlavné námestie č. 80, Kežmarok, 3/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, so sídlom Štefaničová 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpenej advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, so sídlom Dvořákovo námestie 8/A, Bratislava, o uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenom na Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 2C/47/2018, o dovolaní žalovanej 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. značka 22Co/10/2020 z 23. marca 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný 3/ je povinný zaplatiť náhradu trov dovolacieho konania žalobcovi 1.,2.,3. v plnom rozsahu, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie.

Odôvodnenie

Rozsudok súdu prvej inštancie

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozhodol tak, že:

I. Žalovaný v 3. rade je povinný zaplatiť žalobcovi v 1. rade sumu 25 000 eur spolu s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 25 000 eur od 29.10.2018 do zaplatenia a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

II. Žalovaný v 3. rade je povinný zaplatiť žalobcovi v 2. rade sumu 25 000 eur spolu s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 25 000 eur od 29.10.2018 do zaplatenia a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

III. Žalovaný v 3. rade je povinný zaplatiť žalobcovi v 3. rade sumu 25 000 eur spolu s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 25 000 eur od 29.10.2018 do zaplatenia a to všetko do 3 dní odo dňa

právoplatnosti tohto rozsudku.

IV. Žalobca v 1. rade má voči žalovanému v 3. rade nárok na 100% náhradu trov konania, ktoré budú vyčíslené samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

V. Žalobca v 2. rade má voči žalovanému v 3. rade nárok na 100% náhradu trov konania, ktoré budú vyčíslené samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

VI. Žalobca v 3. rade má voči žalovanému v 3. rade nárok na 100% náhradu trov konania, ktoré budú vyčíslené samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

VII. Súd žalobu voči žalovanému v 1. rade a žalovanému v 2. rade zamietla.

VIII. Trovy konania súd žalovanému v 1. rade a žalovanému v 2. rade nepriznáva.

2. Súd prvej inštancie citoval ustanovenia § 11, § 13 ods. 3, § 420 ods. 1 a 2, § 427 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 193 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 4 ods. 1 a 2 písm. a), § 15 ods. 1 a 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj ako „ZoPZP“).

Odvolanie žalovaného 3/ a rozsudok Krajského súdu Prešov

3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie žalovaný 3., o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom sp. značka 22Co/10/2020 z 23. marca 2021 tak, že

I. Potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o uložení povinnosti žalovanému 3. zaplatiť žalobcovi 1. sumu 25.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, vo výroku o uložení povinnosti žalovanému 3. zaplatiť žalobkyni 2. sumu 25.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku o uložení povinnosti žalovanému 3. zaplatiť žalobkyni 3. sumu 25.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

II. Čo do zvyšku zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. až III tak, že žalobu zamietol.

III. Priznal žalobcom 1. až 3. nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 3. v plnom rozsahu, o výške ktorej bude rozhodnuté samostatným uznesením.

IV. Vo vzťahu medzi žalobcami 1. až 3. a žalovanými 1. a 2. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

4. Odvolací súd posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov žalovaného 3. a vzhľadom na suspenzívny účinok odvolania žalovaného 3., odvolací súd preskúmal rozhodnutie len v jeho vyhovujúcej časti vo výrokoch I. až III. a v súvisiacich výrokoch o trovách konania. Nakoľko žalobcovia 1. až 3. odvolanie nepodali, odvolací súd nemohol preskúmať správnosť výroku, ktorým súd prvej inštancie žalobu voči žalovaným 1. a 2. zamietol.

5. Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie vecnej správnosti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým vyhovel žalobe príbuzných (žalobcov 1. až 3.) o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli v dôsledku úmrtia ich blízkej osoby pri dopravnej nehode, čím bolo zasiahnuté do ich osobnostných práv, do ich súkromného a rodinného života.

6. Právo na súkromie zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v citovej oblasti tak, aby fyzická osoba mohla rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. Protiprávne porušenie týchto vzťahov zo strany iného, predstavuje neoprávnený zásah do práva na súkromný a rodinný život, kedy sa zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ nejaví ako postačujúce. Osobnosť, ktorá je chránená prostredníctvom všeobecného osobnostného práva, v prípade, ak došlo k zásahu do tohto práva, má možnosť využiť právne prostriedky ochrany osobnosti, ktoré sú uvedené v ustanovení § 13 OZ. Prichádzajú do úvahy, pokiaľ hrozí alebo je spôsobená ujma v osobnostnej nemajetkovej sfére a majú rôznu povahu. Zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení OZ o ochrane osobnosti. Realizácia tejto ochrany je vo výlučnom záujme osôb, ktoré sú v takom úzkom vzťahu k postihnutej fyzickej osobe, že ochrana

integrity osobnosti aj po smrti (tzv. postmortálna ochrana) je ich osobným záujmom; ide o najbližších príbuzných, a to manžela a deti, a ak ich niet, o rodičov (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 17.2.2011, sp. zn. 5Cdo/265/2009).

7. V prvom rade odvolací súd konštatoval, že sa nestotožnil s odvolacou námietkou žalovaného 3. spočívajúcou v absencii priamej príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou a zásahom do osobnostných práv žalobcov 1. až 3. O vzťah príčinnej súvislosti ide vtedy, ak protiprávne konanie a vznik škody sú v logickom slede. Teda protiprávne konanie škodcu je príčinou a vznik škody, vrátane jej rozsahu, následkom tejto príčiny. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku, preto otázka príčinnej súvislosti je otázkou skutkovou (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6MCdo/7/2013 zo dňa 23.04.2014). V prejednávanej veci bolo nepochybne preukázané, že nebohý R. A. ml., nar. XX.X.XXXX, syn žalobcov 1. a 2. a súrodenec žalobkyne 3. bol obeťou dopravnej nehody, ktorá sa udiala 30.10.2016 o 16.34 hod. v smere od Obce Lendak do obce Výborná. Bolo preukázané už v trestnom konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 7T 23/2017, že žalovaný 1. za túto dopravnú nehodu zodpovedá, nakoľko žalovaný 1. dňa 30.10.2016 okolo 16.34 hod. viedol po štátnej ceste č. III/3077 v smere od Obce Lendak do Obce Výborná motorové vozidlo značky OPEL INSIGNIA, ev. č. KK 952 BC, kde pred Obcou Lendak chcel obehnuť tam idúce motorové vozidlo ŠKODA FABIA ev. č. P., keď aj napriek nedôslednému vyhodnoteniu celkovej situácie v cestnej premávke v danom úseku cesty v smere jazdy motorového vozidla značky OPEL INSIGNIA, s týmto začal plynule prechádzať do protismerného jazdného pruhu, čo bolo v rozpore s § 3 ods. 2 písm. a), § 4 ods. 1 písm. c), § 15 ods. 5 písm. a) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, v dôsledku čoho došlo k čelnej zrážke s protiidúcim motocyklom vedeným R., ktorý pri dopravnej nehode utrpel závažné zranenia nezlučiteľné so životom, na následky ktorých na mieste dopravnej nehody zomrel. Za toto konanie bol žalovaný 1. uznaný vinným zo spáchania trestného činu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona rozsudkom Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 7T 23/2017 z 3.4.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 10To/24/2017 zo 4.10.2017 a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 24 mesiacov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 30 mesiacov a trest zákazu činnosti viesť všetky druhy motorových vozidiel na dobu 3 roky.

8. V dôsledku uvedeného je podľa odvolacieho súdu nepochybné, že žalovaný 1. nesie zodpovednosť na vzniku tejto dopravnej nehody a na následku, ktorý postihol syna žalobcov 1. a 2. a súrodenca žalobkyne v podobe jeho usmrtenia. Tento škodový následok - usmrtenie R. A. E., nar. XX.XX.XXXX, je v priamej príčinnej súvislosti s predmetnou dopravnou nehodou a činnosťou žalovaného 1. ako vodiča. V dôsledku dopravnej nehody došlo k zásahu do osobnostnej sféry žalobcov 1.-3. takým spôsobom, že boli porušené ich osobnostné práva tak, že bola narušená celistvosť ich rodiny a bolo zasiahnuté do ich súkromného a rodinného života. Príčinou tohto stavu bola predmetná dopravná nehoda. Odvolací súd teda nemal pochybnosti o existencii príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a porušením právnej povinnosti, keď k zásahu do osobnostných práv žalobcov došlo jednoznačne v dôsledku smrteľnej dopravnej nehody a nebyť takejto tragickej udalosti, škodlivý následok by u žalobcov nenastal. Žalobcovia stratili sociálne, morálne, ako aj citové puto vytvorené medzi nimi a nebohým. Protiprávnym konaním žalovaného 1 došlo k nenávratnému zničeniu väzieb rodinného života žalobcov. Následky zásahu nie je možné odstrániť len morálnou satisfakciou, pretože žiadna by nepostačovala na primerané zadosťučinenie a zmiernenie ich ujmy. Ak medzi fyzickými osobami existujú citové, sociálne a morálne vzťahy, ktoré sa vytvorili v ich súkromnom a rodinnom živote, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie inej z nich. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi, resp. účastníkom vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá čiastočne alebo úplne bráni naplno naplniť citové potreby, čiže nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová emocionálna ujma. Ak dôjde k smrti ktoréhokoľvek z členov rodinného vzťahu, pozostala osoba môže utpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensťva (vzťahu) s blízkou osobou. Vychádzajúc aj z ustálenej rozhodovacej praxe NS SR (napr. 5Cdo/265/2009, 2Cdo/194/2011) súčasťou práva na ochranu súkromia je aj rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami a konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie

týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny.

9. Pokiaľ žalovaný 3. argumentoval rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/73/2006 z 30.01.2007, podľa ktorého príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama o sebe následkom protiprávneho konania žalovaného, pričom o takýto prípad ide aj vtedy, ak poškodenie zdravia žalobcov bolo výsledkom ich reakcie na smrteľný úraz syna, treba konštatovať, že táto judikatúra nie je aplikovateľná v prejednávanej veci, ktorá sa týka nemajetkovej ujmy v zmysle § 11 a nasl. OZ, ako aj v zmysle § 4 a nasl. zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z. aj ZoPZP“). V tejto súvislosti treba poukázať predovšetkým na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Haasová C-22/12 z 24.10.2013.

10. Vo vzťahu k odvolacej námietke žalovaného 3. o nedostatku jeho pasívnej legitimácie v spore (vo vzťahu k žalovaným 1. a 2.), súd v napadnutom rozsudku výslovne neuviedol, že žalovaní 1. a 2. nie sú pasívne legitimovaní v spore, oni takú legitimáciu mali, nakoniec súd prvej inštancie s nimi v konaní ako sporovou stranou aj konal, ale rozhodol, že nie sú povinní/legitimovaní/ na plnenie z uplatneného nároku, keďže povinný plniť za nich s poukazom na znenie zákona, je v takom prípade výlučne žalovaný 3. Za týchto okolností odvolací súd nemal pochybnosti o zodpovednosti všetkých žalovaných (a teda aj žalovaného 3. ako poisťovateľa v nadväznosti na § 4 a nasl. zák. č. 381/2001 Z. z.) za nemajetkovú ujmu, ktorá stratou syna a súrodenca bola žalobcom spôsobená.

11. Odvolací súd zastáva názor, že aj keď zákon č. 381/2001 Z. z. používa len pojem škoda a pojem „nemajetková ujma“ nepoužíva, na účely tohto konania je potrebné za škodu považovať aj nemajetkovú ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv pozostalých žalobcov. Aj podľa európskeho práva sa škodou (ujmou) rozumie aj nemateriálna škoda. V tejto súvislosti poukázal na aktuálnu judikatúru Súdneho dvora Európskej únie vo veci Haasová sp. zn. C-22/2012, ako aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 6MCdo/1/2016 a tiež uznesenie Ústavného súdu SR (ďalej aj „ústavný súd“) zo dňa 11.10.2016 sp. zn. III.ÚS 666/2016, v ktorom sa ústavný súd vyjadril v prospech subsumovania nemajetkovej ujmy pod poistné krytie povinného zmluvného poistenia. K námietke nedostatku vecnej pasívnej legitimácie žalovaného 3. sa vyjadril aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí 7Cdo/154/2018 z 10.12.2018, kedy uzavrel, že je tu daná pasívna vecná legitimácia poisťovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd podľa ZoPZP. Odvolací súd, v celom rozsahu poukazujúc na vyčerpávajúce odôvodnenie súdu prvej inštancie v napadnutom rozsudku vo vzťahu k pasívnej legitimácii žalovaného 3. ako poisťovne, považoval preto túto odvoláciu námietku za nedôvodnú.

12. Odvolací súd nepovažoval odvoláciu námietku žalovaného 3. vo vzťahu k výške náhrady nemajetkovej ujmy za novotu v odvolacom konaní pretože žalovaný 3. už pred súdom prvej inštancie vo svojom vyjadrení zo dňa 06.02.2019 uviedol, že neuznáva nárok žalobcov v celom rozsahu a považoval ho za neoprávnený a bez právneho základu. Je logické, že pokiaľ žalovaný nesúhlasil so základom uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, automaticky nesúhlasil s jeho uplatnenou výškou bez toho, aby to výslovne odôvodnil. Odškodnenie pozostalých z dôvodu nemajetkovej ujmy je vecou voľnej úvahy súdu, pri ktorej súd zvažuje všetky právne významné okolnosti spoluurčujúce výšku tejto ujmy. Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti sú závažnosť vzniknutej ujmy ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). Zvažuje sa intenzita vzťahu žalobcov so zomrelým, vek zomrelého a pozostalých, otázku hmotnej závislosti pozostaleho na usmrtenej osobe a eventuálne poskytnutie inej satisfakcie. V zmysle § 13 ods. 3 OZ je povinnosťou súdu určiť výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nielen s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy, ale súd musí zvážiť všetky okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva, k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby. Vodiacimi parametrami

proporcionálne spravodlivého zadost'učinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie. Odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie o tom, že adekvátne výška nemajetkovej ujmy v danom spore je 25.000,- eur aj pre žalobkyňu 3.

13. Odvolací súd považoval za nedôvodnú žalobu v časti týkajúcej sa priznaných úrokov z omeškania. Povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia. Až uplynutím tejto doby určenej na splnenie priznanej náhrady, dochádza k omeškaniu dlžníka. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 24. júna 1998, sp. zn. 1Co/15/97, ktorý bol uverejnený Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit 3, pod por. č. 45/2000, už judikoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Z uvedených dôvodov potom odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok ohľadne zaplata nemajetkovej ujmy tak, ako uviedol vo výroku I a v prevyšujúcej časti, v ktorej bolo žalobe vyhovené, teda ohľadne úroku z omeškania, rozsudok vo výrokoch I. a III. zmenil tak, že žalobu zamietol postupom podľa § 388 CSP.

Dovolanie žalovaného 3.

14. Žalovaný 3. v zmysle ustanovenia 419 CSP podal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu z nasledovných dôvodov:

- súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP);
- rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

15.

Žalovaný 3. v dovolaní uviedol, že zo strany konajúcich súdov prišlo k porušeniu práva žalovaného 3. na spravodlivý proces a k zjavnej arbitrárnosti predmetných rozhodnutí. Pokiaľ pre účely ZoPZP nemajetková ujma pozostalých spadá pod pojem škody (na zdraví), nie je žiadny racionálny ani legitímny dôvod, tento nárok ako škodový neposudzovať v celku, s poukazom jednak na rozhodnutie R 61/2008 (škoda na zdraví uplatňovaná podľa ZoPZP) v spojení s 5 ods. 1 písm. h) ZoPZP čo do otázky priamej príčinnej súvislosti (jej absencie), tak aj čo do otázky premlčania. Pokiaľ by mal dovolací súd za to, že odôvodnenia napádaných rozhodnutí dávajú za dosť požiadavke podľa § 220 ods. 3 CSP, má za to, že vec potom treba posudzovať v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP tak, že súdy sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, prezentovanej v rozhodnutiach nižšie uvedených. K otázke príčinnej súvislosti pritom NS SR v rozsudku z 29.03.2007 sp. zn. 3 Cdo 32/2007 uviedol, že „Ani vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nesprávnym úradným postupom (v tomto prípade poistnou udalosťou) a škodou podľa zákona č. 58/1969 Zb. (v tomto prípade ZoPZP) nevysvetľuje. V právnej teórii sa týmto vzťahom označuje väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorej jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba

škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). Príčinou vzniku škody nie je skutočnosť, ktorá je už sama následkom (porovnaj R 7/1979). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto bezprostredný, neprerušený; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu." Rozsudok NS SR z 30.07.2009 sp. zn. 1 Cdo 129/2008, Rozsudok NS SR z 30.06.2010 sp. zn. 5 Cdo 126/2009, Rozsudok NS SR z 31.07.2012 sp. zn. 6 Cdo 89/2011, Uznesenie NS SR z 23.04.2014 sp. zn. 6 MCd0 7/2013).

16. V tejto súvislosti dovolateľ poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. januára 2007, sp. zn. 2Cdo/73/2006, uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 61/2008, v zmysle ktorého „príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama o sebe následkom protiprávneho konania žalovaného." O takýto prípad ide aj vtedy, ak poškodenie zdravia žalobcov bolo výsledkom ich reakcie na smrteľný úraz ich syna. (rovnako napr. R 7/1979). Uvedený princíp je následne premietnutý aj priamo v § 5 ods. 1 písm. h) ZoPZP, v zmysle ktorého „Poistiteľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu, ktorej vznik nie je v príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou."

17. S uvedeným zbierkovým rozhodnutím sa odvolací súd „vysporiadal" tak, že „táto judikatúra nie je aplikovateľná v prejednávanej veci, ktorá sa týka nemajetkovej ujmy." (odsek 23 rozsudku odvolacieho súdu). Potom podľa dovolateľa platí, že na jednej strane má byť síce nemajetková ujma škodou na zdraví, na druhej strane sa judikatúra o škode na zdraví na danú vec neaplikuje, lebo ide o náhradu nemajetkovej ujmy. Takýto záver si potom logicky odporuje a len podporuje záver, že konajúce súdy nemajú relevantnú a riadnu odpoveď na túto argumentáciu žalovaného 3. Vzhľadom na skutočnosť, že poistnou udalosťou je dopravná nehoda, a zásah do osobnostných práv žalobcov nastal sprostredkované, v dôsledku reakcie na následky tejto dopravnej nehody, neexistuje vo vzťahu k žalobcom a uplatňovanej nemajetkovej ujme priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou, rovnako ako tomu bolo pri skutkovom stave v rozhodnutí R 61/2008. V konečnom dôsledku na podporu vyššie uvedených záverov dovolateľ poukázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ") zo dňa 10.12.2015 vo veci C-350/14 Lazar, v ktorom Súdny dvor EÚ v otázke ujmy pozostalých súvisiacej s úmrtím osoby pri dopravnej nehode, túto opakovanú a na viacerých miestach označuje ako „nepriame následky tejto nehody", pričom „škodu (priamu, pozn. žalovaného 3.) predstavuje ujmu na zdraví s následkom smrti dcéry pána Lazara. Ujmu, ktorú utrpeli jej rodinní príslušníci, treba ako takú považovať za nepriame následky nehody.

18. Z vyššie uvedených dôvodov je preto dovolateľ názoru, že pri akceptovaní premisy, že pod škodu na zdraví je možné extenzívnym výkladom zahrnúť aj nemajetkovú ujmu pozostalých, je potom poistiteľ - žalovaný 3., priamo zo zákona o PZP de facto, oslobodený od povinnosti plniť za poisteného škodu (nemajetkovú ujmu), a to práve z dôvodu absencie priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou, pretože žalobcovia účastníkmi dopravnej nehody neboli, a v tomto konaní sa domáhali nárokov odvodených od prvotného následku dopravnej nehody, a vo vzťahu k tomu nároku možno o nich hovoriť ako o „sekundárnej obeti". Ako vyplýva z citovanej ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu SR, v prípade nárokov škodovej povahy príčinná súvislosť musí byť priama a nestačí, aby bola iba sprostredkovaná, pretože pri akceptácii takého výkladu by bolo možné ju odvodzovať „donekonečna". Práve z uvedeného dôvodu ZoPZP obsahuje zákonnú výluky z povinnosti plniť za poisteného, pokiaľ škoda nie je v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou vo všeobecnosti. Dovolateľ uzavrel, že pokiaľ pre účely ZoPZP je nemajetková ujma pozostalých zahrnutá do škody na zdraví (v rovnakej množine ako bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia, straty na zárobku, nákladov s liečením,

nákladov s pohrebom...), na vec sa vzťahuje skutkovo, tak aj právne, práve a bezvýhradne rozhodnutie NS SR zverejnené pod R 61/2008.

19.

Dovolateľ žiada, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, v zmysle 449 ods. 1 a 2 CSP rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok okresného súdu zrušil, a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie, v ktorom budú súdy povinné dôsledne a dôkladne odôvodniť svoje rozhodnutia, aj pomimo argumentačnej línie ohľadom pasívnej vecnej legitímácie dovolateľa tak, aby rozhodnutia spĺňali všetky kvalitatívne kritériá; alternatívne navrhol, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu a žalobu zamietol.

Vyjadrenia k dovolaniu

20. K podanému dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia 1.,2.,3. (ďalej iba „žalobcovia“) v písomnom podaní zo dňa 30. júla 2021 tak, že ho považujú za nedôvodné a neopodstatnené. Rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie považujú za rozhodnutia vydané na podklade správneho postupu, úplne a správne zisteného skutkového stavu a na základe vyhodnotenia zhromaždených dôkazov. Rozhodnutia zodpovedajú zákonu, naviac ich považujú za spravodlivé. Sú názoru, že v podanom dovolaní nie je zrejماً prítomnosť žiadneho z dovolacích dôvodov a v podanom dovolaní nie sú vymedzené dovolacie dôvody spôsobom predpokladaným v § 431 CSP až § 435 CSP. V celom dovolaní nie je uvedený ani jeden fakt, ktorý by svedčil záveru, že žalovaný 3. bol ukrátený na svojich právach.

21. Otázka zavinenia, identifikácie škodcu a príčinnej súvislosti medzi škodou a konaním škodcu pri vzniku škody na zdraví, bola vyriešená už v rámci trestného konania, keď bol žalovaný 1. uznaný vinným zo spáchania trestného činu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 24 mesiacov s podmieneným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu 30 mesiacov a trest zákazu vedenia všetkých druhov motorových vozidiel na dobu 3 roky. Týmto trestným rozhodnutím je civilný súd viazaný v zmysle § 193 CSP pričom týmto rozhodnutím bola de iure vyriešená otázka nielen skutková, ale aj otázka zavinenia a príčinnej súvislosti. Pokiaľ ide o príčinnú súvislosť je podľa žalobcov potrebné uviesť, že skutková okolnosť a príčina môže znamenať vznik hneď viacerých následkov, pričom následkom je každá zmena vo vonkajšom svete, ktorá nastala v dôsledku prvotných príčin. V danom prípade dopravná nehoda spôsobila úmrtie syna a brata žalobcov a súčasne momentom jeho úmrtia došlo k zásahu do práva na pokojný rodinný život žalobcov. Tieto následky jednej udalosti nie je možné od seba oddeľovať. Príčinou zásahu do rodinného života žalobcov bola len a jedine dopravná nehoda, pričom poukazujú na rozsudok Súdneho dvora EÚ z 10. decembra 2015 vo veci C-350/2014. Z uvedeného rozhodnutia vyplýva záver, že ujma rodinných príslušníkov je jedným z následkov dopravnej nehody.

22. Žalobcovia sú názoru, že s otázkou príčinnej súvislosti sa odvolací súd dostatočne jasne vysporiadal. Vzťah príčinnej súvislosti je daný už na základe zodpovedania otázky: „Bolo by zasiahnuté do práv žalobcov, ak by nebolo označenej tragickej nehody?“ Práve dopravná nehoda mala za následok smrť blízkej osoby žalobcov, s čím je neoddeliteľne spojený zásah do ich života. Nebyť uvedenej nehody k zásahu do ich životov by nedošlo. Vzťah uvedenej dopravnej nehody a zásahu do osobnostných práv žalobcov je úplne bezprostredný a ničím neprerušovaný. Súdna prax sa s účelovými dovolacími námietkami žalovaného 3. k otázke príčinnej súvislosti už dostatočne odborne vysporiadala vo viacerých rozhodnutiach vrátane rozhodnutí Ústavného súdu SR.

23. Aj dovoláciu námietku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na konanie na strane žalovaného 3 považujú za neopodstatnenú.

24. Žalobcovia upriamili pozornosť na to, že žalovaný 3. v dovolaní odkazuje výlučne na neaktuálnu a súdnou praxou prekonanú judikatúru, pričom k nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 206/2015, sp. zn. III. ÚS 646/2015, sp. zn. II. ÚS 645/2015, sp. zn. III. ÚS 666/2016, sp. zn. I. ÚS 265/2017, ktoré sú plne aktuálne, sa nijako v dovolaní nevyjadruje a nevyvracia ich závery a postuláty, hoci tieto sú plne uplatniteľné aj na danú právnu vec. Poukázali aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6MCdo/1/2016 zo dňa 31. júla 2017 (R 61/2018), podľa ktorého: Škodou pre účely ZoPZP, sa rozumie aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná.

25. Žalobcovia uviedli, že z dovolania nevyplýva žiadna okolnosť, ktorá by dovoľovala odvolaciemu súdu odkloniť sa od uvedenej judikatúry Najvyššieho súdu SR, pričom princíp právnej istoty nedovoľuje všeobecným súdom nerešpektovať uvedené závery, lebo len vtedy je naplnený princíp spravodlivého očakávania na strane účastníka konania, ktorý je imanentnou súčasťou zásady spravodlivého súdneho rozhodovania garantovaného aj medzinárodnými dohovormi.

26. Žalobcovia aj z týchto dôvodov považujú postup odvolacieho súdu vo vzťahu k dovolateľovi ako správny a náležitý majúci plnú oporu v zákone. V danej veci boli splnené podmienky na rozhodnutie a preto nie je možné postupu odvolacieho súdu pred vyhlásením rozhodnutia nič vytknúť. Rozhodnutie spĺňa všetky predpísané náležitosti, je zrozumiteľné a podrobne odôvodnené, plne reagujúce na skutočnosti, ktoré vyšli najavo v priebehu konania. Výrok je zrozumiteľný a plne vykonateľný. Vzhľadom na uvedené navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací o podanom dovolaní rozhodol tak, že: a. odmietne dovolanie podľa § 447 písmeno f) CSP, alebo, ak dospeje k záveru, že dovolacie dôvody sú vymedzené zákonným spôsobom zamietne dovolanie podľa § 448 CSP. Zároveň navrhli, aby žalovaný 3 nahradil žalobcom trovy dovolacieho konania v rozsahu 100%.

27. K podanému dovolaniu sa vyjadrili aj žalovaní 1. a 2. dňa 11. apríla 2021 (podanie doručené dovolaciemu súdu dňa 12.04.2023) tak, že prvoinštančný ako aj odvolací súd vo svojich rozsudkoch konštatovali, že v konaní sú vecne pasívne legitimovaní všetci žalovaní - 1., 2., 3. Zodpovedným subjektom k povinnosti uhradiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je žalovaný 3. Dovolaním napadnutý rozsudok je odôvodnený, vychádza z platného poistného vzťahu medzi poisťovňou (žalovaným 3.) a vlastníkom motorového vozidla (žalovaným 2.), ktorým bola spôsobená poistná udalosť (dopravná nehoda). Prvoinštančný súd túto právnu otázku vyčerpávajúco zdôvodnil vo svojom rozsudku (bod 16), pričom vychádzal z vnútroštátnej právnej úpravy ako aj únijnej právnej úpravy. Poukázal na nepriamy účinok smerníc, ktorý odôvodnil viacerými relevantnými rozhodnutiami Súdneho dvora EÚ. Žalovaný 3 zdôraznil, že poukazovanie dovolateľa na neaktuálnu judikatúru pri otázke nedostatku pasívnej vecnej legitimácie je nerelevantné vychádzajúc z aktuálnej judikatúry Najvyššieho súdu SR vec sp. zn. 6 MCdo/1/2016 zo dňa 31. júla 2017.

28. Pokiaľ dovolateľ tvrdí, že sa súdy odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, tak toto svoje tvrdenie dovolateľ nepodporil žiadnym aktuálnym a neprekonaným rozhodnutím dovolacieho súdu, ktoré by potvrdzovalo jeho právny názor a malo by byť v rozpore s napadnutými rozsudkami všeobecných súdov. V uvedenom konaní si žalobcovia nikdy neuplatňovali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu škody na zdraví, ale svoj nárok odôvodňovali od práva na súkromie a na rodinný život, pričom práve v tejto sfére života došlo k neodstrániteľným následkom, ktoré boli spôsobené dopravnou nehodou s tragickými následkami.

29. K odôvodneniu rozsudku odvolacieho súdu v odseku 23, ktoré namieta dovolateľ uviedli, že odvolací súd absolútne správne, zákonne a spravodlivo posúdil, že rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo /73/2006 z 30. januára 2007 je neaplikovateľné na prejednávajúcu vec, ktorá sa týka náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle § 11 a nasl. OZ, ako aj v zmysle § 4 a nasl. ZoPZP a rovnako poukázal správne aj na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová C-22/2012 z 24. októbra 2013.

30. Záverom poukázali na dostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v bode 20., na ktorý poukázal dovolateľ, pričom nemajú pochybnosti o existencii príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a porušením právnej povinnosti, keď k zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo jednoznačne v dôsledku smrteľnej dopravnej nehody.

31. Rozsudky prvoinštančného súdu aj odvolacieho súdu sú podľa žalovaných 1. a 2. zákonné a vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnené, čo do otázky podstatných právnych posúdení, preto nie je možné v danej veci podľa žalovaných 1 a 2, ani len uvažovať o ich arbitrárnosti a nieto ešte o zjavnej arbitrárnosti ako to tvrdí dovolateľ. Vzhľadom na vyššie uvedené požiadali dovolací súd, aby dovolanie zamietol podľa § 448 CSP, pretože dovolanie nie je dôvodné.

Posúdenie sporu dovolacím súdom

32. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

33. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

34. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť ním podaného dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

35. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

36. „Postupom súdu“ možno podľa odvolacieho súdu rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

37. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ v zásade nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru odvolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala

svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

38. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

39. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (tu porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018 - bod 26, 5 Cdo 57/2019 - body 9 a 10), či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

40. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

41. V posudzovanom prípade dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP namietal, že odvolací súd i súd prvej inštancie rozhodli zjavne arbitrárne pretože sa dostatočne nevenovali v rozhodnutiach právnej argumentácii žalovaného 3 aj vo vzťahu k namietanej otázke pasívnej vecnej legitímácie, dokonca ju mali ignorovať a skrývať.

42. Dovolacie konanie je ovládané zásadou viazanosti uplatnenými dovolacími dôvodmi vrátane ich obsahového i rozsahového vymedzenia. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

43. Na splnenie požiadavky na spravodlivý proces, účastníci konania musia byť schopní pochopiť verdikt súdu, ktorý bol vydaný - to je zásadná poistka proti svojvôli (Taxquet vs. Belgicko). V nadväznosti na to je úlohou súdu, aby sa jasným spôsobom vyrovnal so všetkými právnymi a skutkovými okolnosťami, ktoré tvoria podklad jeho rozhodnutia z hľadiska právneho významu (rozhodnutie IV. ÚS 14/07).

44. V predmetnej veci však takýto stav nenastal, keďže okresný aj krajský súd v dostatočnom rozsahu zdôvodnili svoje východiská, zistený skutkový stav i procesný postup v odôvodnení rozsudkov pri rozhodovaní (body 24.-27. odôvodnenia rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. značka 22Co/10/2020 obsahuje i posúdenie námietok žalovaného 3. k otázke pasívnej legitímácie v spore). Najvyšší súd SR sa stotožnil s precíznym odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom zrozumiteľne zrekapituloval aké dokazovanie bolo v spore vykonané, z akých východísk a ustálenej judikatúry vychádzal a vysvetlil ako vec právne posúdil.

45. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaný 3. neopodstatnene namieta, že

odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára, že neboli splnené podmienky prípustnosti dovolania v tejto časti, keďže dovolanie nebolo odôvodnené v súlade s § 431 ods. 1 a 2 CSP.

46. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky:

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

47. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

48. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

49. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

50. Žalovaná 3. namieta nesprávne právne posúdenie sporu odvodzujúc prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a na preukázanie svojho tvrdenia uviedla rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo 32/2007 s odkazom na podobné (súvisiace) rozhodnutia 1Cdo 129/2008, 5Cdo 126/2009, 6Cdo 89/2011, 6MCdo 7/2013 a ďalej poukázala na rozhodnutie 2Cdo73/2006 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) R 61/2008.

51. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa vyskytol v rozhodnutí odvolacieho súdu odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory odvolacieho súdu v tejto veci predstavujú odklon v rozhodovaní. Najvyšší súd vo svojej judikatúre uviedol, že ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodol a názory dovolacieho súdu sú ustálené.

52. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a napokon uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

53. Podľa názoru dovolacieho súdu žalovaná 3. v danom prípade zákonom zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, riešenie ktorej - podľa názoru žalovanej 3. - je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu iné a zároveň poukázala na rozhodnutia dovolacieho súdu, sp. zn. 3Cdo 32/2007 s

odkazom na podobné (súvisiace) rozhodnutia 1Cdo 129/2008, 5Cdo 126/2009, 6Cdo 89/2011, 6MCdo 7/2013 a ďalej poukázala na rozhodnutie 2Cdo73/2006 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) R 61/2008.

54. Dovolací súd akcentuje, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia alebo stanoviská najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybňujú názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (porovnaj napr., sp. zn. 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/129/2017, 8Cdo/33/2017). Na uvedené nadviazal aj judikát prijatý na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a v o Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986“ (uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 6Cdo/29/2017 z 24. januára 2018).

55. V danom prípade pre posúdenie veci sú zásadnými otázkami, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby, je nárokom krytým poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, a tiež či je žalovaný 3. vecne pasívne legitimovaný v tomto druhu sporu. Dovolací súd úvodom konštatuje, že uvedenými otázkami sa medzičasom zaoberali už aj iné senáty najvyššieho súdu a judikatúra dovolacieho súdu sa aktuálne ustálila a vyvinula (prehodnotila) v súlade s úniovým právom.

56. Senát 4C dovolacieho súdu v uznesení z 20. apríla 2011, sp. zn. 4Cdo/168/2009 a senát 8C dovolacieho súdu v uznesení z 15. mája 2017, sp. zn. 8Cdo/219/201 dospeli k záveru, že podľa v tom čase platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. OZ, a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z ustanovenia § 13 ods. 2 OZ.

57. Senát 3C dovolacieho súdu v uznesení z 31. marca 2016, sp. zn. 3Cdo/301/2012 konštatoval nedostatok pasívnej legitimácie poisťovne, pričom poukázal na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP, v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 OZ. Senát 3 C nezistil dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani po rozhodnutí ESD vo veci C-22/12. SD EÚ totiž v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery dovtedajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Podľa neho SD EÚ iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzeráť. Keďže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia.

58. Senát 6C dovolacieho súdu v čase nasledujúcim po rozhodnutiach, sp. zn. 3Cdo 32/2007, 1Cdo 129/2008, 5Cdo 126/2009, 6Cdo 89/2011, rozsudkom z 31. júla 2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016 zamietol

mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora, ktoré podal na podnet žalovanej 3/ (v tam prejednávanvej veci bola žalovanou 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group). Pokiaľ ide o právnu otázku pasívnej legitímácie v konaní o obdobnej veci, vychádzal z toho, že v prejednávanvej veci spornú otázku už riešil ústavný súd. Ten nielenže už vo viacerých ním posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustaľujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa ZoPZP, ale dokonca pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky, totožnej s podnecovateľkou mimoriadneho dovolania v prejednávanvej veci i, v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016, sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel, že „...pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu podľa ustanovení OZ o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie.“ Tento záver senát 6 C považoval za záväzný, pokiaľ ide o krytie nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a pasívnej legitímácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi. Pojem „škoda“ v tejto súvislosti vyložil extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Zdôraznil, že pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania pojmu „škoda“ v komunitárnom práve, keď predmetný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Hoci smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zjavné, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (rozsudok ESD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA).

59. Senát 6C dovolacieho súdu v rozhodnutiach z 27. februára 2018, sp. zn. 6Cdo/143/2017 a sp. zn. 6Cdo/206/2017 odmietol dovolania dovolateľky KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group v obdobných veciach, ako je vec prejednávaná z obdobných dôvodov, ako vo vyššie spomenutej veci, sp. zn. 6MCdo/1/2016, a to z dôvodov, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v riešení otázky pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obetí dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, je potrebné považovať rozhodnutie ESD C-22/12 vo veci Haasová, ako aj Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 474/2016 a rozhodnutia, na ktoré toto rozhodnutie odkazuje, napr. III. ÚS 646/2015, I. ÚS 206/2015, ako aj už spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu, sp. zn. 6MCdo/1/2016.

60. Na uvedené rozhodnutia senátu 6C dovolacieho súdu nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 1Cdo/179/2017 z 26. septembra 2018 a sp. zn. 8Cdo/6/2018 z 27. septembra 2018, sp. zn. 4Cdo/247/2019 z 27. mája 2020 v obdobných veciach, v ktorých bolo dovolanie poisťovní odmietnuté ako procesne neprípustné.

61. Napokon dovolací súd poukazuje na judikát prijatý na zasadnutí Občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení, je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“ (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6MCdo/1/2016).

62. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že touto vyššie popísanou aktuálne ustálenou praxou dovolacieho súdu bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo 32/2007, a sp. zn. 3Cdo/301/2012, 2Cdo/73/2006, 5Cdo 126/2009, 6Cdo89/2011, na ktoré poukazovala dovolateľka a to len vo vzťahu k judikatúre týkajúcej sa nemajetkovej ujmy na základe ZoPZP, pre pozostalých po obetiach dopravných nehôd.

63. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, ak vychádzal zo skutočnosti, že nemajetková ujma pozostalých po obetiach dopravných nehôd spadá pod rozsah krytia podľa povinného zmluvného poistenia, a teda žalovaná 3. je v spore vecne pasívne legitimovaná. O pasívnej legitimácii žalovaných 1. a 2. nerozhodoval pretože odvolanie v tejto časti nebolo podané. Dovolanie žalovanej tak neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 CSP). Najvyšší súd SR preto jej nedôvodné dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

64. Žalobcovia 1., 2. a 3. boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol im nárok na náhradu trov dovolacieho konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

65. Uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.